

Usnesení Nejvyššího soudu ČSR ze dne 16.12.1971, sp. zn. 6 Co 288/71, ECLI:CZ:NS:1971:6.CO.288.1971.1

Číslo: 59/1972

Právní věta: Pro vznik nemoci z povolání uvedené pod č. 22 Seznamu nemocí z povolání (příloha č. 1 k vyhlášce č. 102/1964 Sb.) není rozhodné, zda měl pracovník zvýšenou dispozici nebo predispozici pro onemocnění touto nemocí. Příčinná souvislost s výkonem zaměstnání jako jedna z podmínek vzniku nemoci z povolání uvedené pod č. 22 Seznamu nemocí z povolání je dána, bylo-li prokázáno, že kožním onemocněním způsobeným účinkem určité škodliviny byl postižen pracovník v zaměstnání, v němž pracovníci přicházeli s touto škodlivinou do styku, a že toto kožní onemocnění nutí postiženého pracovníka ke změně zaměstnání.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 16.12.1971

Spisová značka: 6 Co 288/71

Číslo rozhodnutí: 59

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Nemoc z povolání, Sociální zabezpečení

Předpisy: 99/1963 Sb. § 220 101/1964 Sb. § 22 102/1964 Sb. § 20

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 59/1972 sb. rozh.

Pro vznik nemoci z povolání uvedené pod č. 22 Seznamu nemocí z povolání (příloha č. 1 k vyhlášce č. 102/1964 Sb.) není rozhodné, zda měl pracovník zvýšenou dispozici nebo predispozici pro onemocnění touto nemocí.

Příčinná souvislost s výkonem zaměstnání jako jedna z podmínek vzniku nemoci z povolání uvedené pod č. 22 Seznamu nemocí z povolání je dána, bylo-li prokázáno, že kožním onemocněním způsobeným účinkem určité škodliviny byl postižen pracovník v zaměstnání, v němž pracovníci přicházeli s touto škodlivinou do styku, a že toto kožní onemocnění nutí postiženého pracovníka ke změně zaměstnání.

(Usnesení Nejvyššího soudu ČSR ze 16. 12. 1971, [6 Co 288/71](#))

Úřad důchodového zabezpečení v Praze rozhodnutím z 22. 4. 1970 přiznal navrhovateli od 1. 1. 1970

částečný invalidní důchod v částce 639 Kčs měsíčně kromě výchovného. Navrhovatel se pak domáhal zvýšení tohoto důchodu a uváděl, že jeho částečná invalidita byla způsobena nemocí z povolání. Rozhodnutím Úřadu důchodového zabezpečení z 18. 12. 1970 nebylo této žádosti navrhovatele vyhověno.

V opravném prostředku proti tomuto rozhodnutí navrhovatel setrval na tom, že jeho částečná invalidita vznikla jako důsledek kožního onemocnění, které je nemocí z povolání.

Krajský soud v Plzni potvrdil uváděné rozhodnutí z 18. 12. 1970. Soud prvního stupně vycházel z posudku krajské posudkové komise sociálního zabezpečení v P. z 11. 2. 1971, doplněného dne 7. 5. 1971. Podle tohoto posudku nejde u navrhovatele o nemoc z povolání, neboť cement nebyl prvotní příčinou vzniku jeho ekzémové choroby, nýbrž příčinou toho bylo plísňové onemocnění nohou, které vyvolalo ekzém, jenž se pak rozšířil i na ostatní části těla; jako ekzematik se navrhovatel stal přecitlivělým na nejrůznější látky, které zdravým lidem neškodí. Jednou z takových látek je chrom, jenž je běžně obsažen v cementu; cement nemoc navrhovatele sice zhoršuje, není však příčinou vzniku této jeho nemoci. Soud prvního stupně vzal uvedený posudek za základ pro své rozhodnutí a s poukazem na příznaky onemocnění, uvedeného pod č. 22 Seznamu nemocí z povolání podle přílohy č. 1 k vyhlášce č. 102/1964 Sb., uvedl v odůvodnění svého rozhodnutí: „není zde dána příčinná souvislost mezi vznikem, popř. zhoršením choroby navrhovatele a jeho činností pracovníka ve stavebnictví. I když tedy znalecká komise připouští možnost, že chorobné změny vznikly při práci s cementem, není prokázáno (a nelze to ani prokázat znalecky), že to byla jediná nebo alespoň hlavní příčina onemocnění. Pouhá možnost nestačí pro založení nároku na zvýšení důchodu.“

V odvolání proti usnesení soudu prvního stupně navrhovatel vytýká nesprávné hodnocení výsledků dokazování a nesprávné posouzení věci po stránce právní. Poukazuje na to, že posudek komise připouští možnost vzniku chorobných změn při práci s cementem. Protože však před nástupem zaměstnání u n. p. P. ekzémem netrpěl, tato choroba se u něho objevila teprve za několik let po nástupu do tohoto zaměstnání a v kritické době nepřišel také do styku se žádnou jinou škodlivou látkou a ani se nepohyboval v prostředí, které by mohlo ekzém vyvolat, je zřejmé, že to byla právě práce s cementem (obsahujícím chrom), která byla příčinou vzniku ekzému.

Nejvyšší soud ČSR změnil usnesení soudu prvního stupně tak, že rozhodnutí Úřadu důchodového zabezpečení z 18. 12. 1970 zrušil.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 22 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb. /1/ se pracovním úrazům kladou na roveň nemoci z povolání; které nemoci jsou nemocemi z povolání stanoví § 20 odst. 2 vyhlášky č. 102/1964 Sb., podle něhož nemoci z povolání jsou nemoci uvedené v příloze k této vyhlášce, jestliže vznikly za podmínek tam uvedených.

V projednávané věci byl navrhovateli od 1. 1. 1970 přiznán částečný invalidní důchod pro chronický mykotický ekzém s idovou reakcí na rukách a šlo o to, zda tato nemoc je nemocí z povolání ve smyslu diagnózy uvedené pod č. 22 Seznamu nemocí z povolání (příloha č. 1 k vyhlášce č. 102/1964 Sb.). Podle ní je nemocí z povolání kožní onemocnění s účinkem škodlivin za předpokladu, že toto onemocnění je v příčinné souvislosti s výkonem zaměstnání, nutí ke změně zaměstnání a vzniklo v zaměstnání, v němž jsou pracovníci vydáni tomuto nebezpečí.

U navrhovatele jde o kožní onemocnění, jak vyplývá z posudků posudkových komisí sociálního zabezpečení, a to ekzém na obou nohách, zvláště pravé, a o chronický ekzém idového typu na obou rukách. Stejně tak jsou dány podklady pro závěr, že kožní onemocnění navrhovatele nastalo účinkem škodlivin, když jednou z nejčastějších příčin tohoto onemocnění je styk kůže s chromem, který je

obsažen také v cementu. To znamená, že příčina kožního onemocnění navrhovatele spočívala v působení škodlivin na pokožku.

Podle výsledků dokazování provedeného v této věci vzniklo onemocnění, pro které byl navrhovatel uznán částečně invalidním (a to nejen v roce 1970, ale také i v roce 1959), v době po 1. 3. 1954, kdy byl navrhovatel nepřetržitě zaměstnán v n. p. P., a to původně jako zedník na opravách provozních budov, později jako dělník ve výrobě stavebních dílů, a od roku 1961 jako mistr v expedici a mistr ve výrobě. Předmětem podnikání uvedené organizace je výroba prefabrikátů, při níž se pracuje s cementem obsahujícím chrom. Kožní onemocnění se u navrhovatele projevilo při práci v tomto výrobním procesu v důsledku styku se škodlivými látkami, neboť na tomto pracovišti je cementový prach a jeho působení jsou vystaveni téměř všichni pracovníci při této výrobě i v expedici; tak tomu bylo i u navrhovatele. Z toho tedy vyplývá, že navrhovatelovo kožní onemocnění vyvolané účinkem škodlivin vzniklo v době, kdy pracoval v zaměstnání, v němž byli a jsou pracovníci vydáni tomuto nebezpečí (srov. poznámku k č. 22 - 23 Seznamu nemocí z povolání [příloha č. 1 k vyhlášce č. 102/1964]) kožního onemocnění účinkem chromu obsaženého v cementu.

Zbývá tedy ještě ta okolnost, zda toto kožní onemocnění navrhovatele je v příčinné souvislosti s výkonem jeho zaměstnání v uvedeném podniku a zda vyvolalo nutnost změny jeho zaměstnání. Z posudku krajské posudkové komise sociálního zabezpečení v P. z 11. 2. 1971 bylo zjištěno, že u navrhovatele došlo v poslední době opět k exacerbaci ekzému; byl proto z těchto zdravotních důvodů přeřazen na místo skladníka s podstatným poklesem výdělku, čímž splnil i ekonomickou podmínku částečné invalidity a nárok na částečný invalidní důchod mu byl přiznán. Pokud se však týká otázky příčinné souvislosti kožního onemocnění navrhovatele, zjištěného u něho v roce 1970, s výkonem jeho zaměstnání u n. p. P., nelze s posouzením této otázky soudem prvního stupně souhlasit.

Předně nelze v neprospěch navrhovatele hodnotit tu skutečnost, že v důsledku původního kožního onemocnění, vzniklého nejpozději v roce 1956 (plíšňový ekzém na nohou), které vedlo i k postižení rukou, se navrhovatel stal přecitlivělým na různé škodliviny. Podmínky vzniku nemoci z povolání uvedené pod č. 22 Seznamu nemocí z povolání (příloha č. 1 k vyhlášce č. 102/1964 Sb.) jsou splněny bez ohledu na to, zda měl pracovník zvýšenou dispozici nebo predispozici pro onemocnění touto nemocí. I původní kožní onemocnění navrhovatele v roce 1956, které nastalo v době jeho zaměstnání v tomtéž podniku a které již v roce 1959 přivedilo částečnou invaliditu navrhovatele a nutnost změny jeho zaměstnání, mělo podle toho, co bylo již uvedeno, všechny náležitosti nemoci z povolání uvedené pod č. 19 přílohy k ustanovení § 16 odst. 3 zákona č. 55/1956 Sb. (a to shodně, jak je to nyní uvedeno pod č. 22 Seznamu nemocí z povolání). Pro posouzení, zda kožní onemocnění, pro které byl navrhovateli od 1. 1. 1970 přiznán částečný invalidní důchod, je nemocí z povolání uváděného druhu, je tedy nerozhodné, že se navrhovatel po onemocnění kožní nemocí v roce 1956 a zejména v roce 1959 stal přecitlivělý na různé škodliviny, mimo jiné též na chrom v cementu.

Soud prvního stupně odůvodňuje svůj závěr o nedostatku příčinné souvislosti mezi kožním onemocněním navrhovatele a výkonem jeho zaměstnání poukazem na to, že nebylo prokázáno a nelze prý to ani prokázat znalecky, že výkon práce s cementem byl jedinou nebo alespoň hlavní příčinou onemocnění; podle názoru soudu prvního stupně pouhá možnost nestačí pro založení nároku na zvýšení důchodu.

V této souvislosti nutno však zdůraznit, že tu nejde o příčinnou souvislost mezi kožním onemocněním a účinkem škodlivin, nýbrž o příčinnou souvislost mezi kožním onemocněním podmíněným účinkem škodlivin a vyvolávajícím nutnost změny zaměstnání na straně jedné a výkonem zaměstnání na straně druhé, přičemž splnění této podmínky musí být posuzováno v úzké souvislosti s další podmínkou, že totiž kožní onemocnění musí vzniknout v zaměstnání, v němž jsou pracovníci vydáni tomuto nebezpečí nebo přesněji řečeno v době zaměstnání v podniku, v němž jsou pracovníci vydáni nebezpečí tohoto kožního onemocnění. Posouzení takto chápané příčinné souvislosti je otázkou

právní, pro jejíž řešení si musí soud zjednat potřebný skutkový podklad, a to zejména ve znaleckém posouzení věci.

Posuzuje-li se otázka příčinné souvislosti jako jedna z podmínek pro uznání kožního onemocnění za nemoc z povolání uvedenou pod č. 22 Seznamu nemocí z povolání s přihlédnutím k vzájemné návaznosti a podmíněnosti všech podmínek tam stanovených, pak nutno dospět k závěru o existenci uvedené příčinné souvislosti všude tam, kde bylo zjištěno, že pracovník byl stížen kožním onemocněním, které bylo způsobeno účinkem určité škodliviny nebo několika škodlivin, a že se mu to přihodilo jako pracovníku organizace v zaměstnání, v němž pracovníci přicházejí s touto škodlivinou (škodlivinami) do styku, a jsou proto vydáni nebezpečí kožního onemocnění, ovšem za dalšího předpokladu, že toto kožní onemocnění nutí postiženého pracovníka ke změně zaměstnání. Za těchto předpokladů bude zpravidla dostatečně odůvodněn závěr, že jde o nemoc z povolání. Tento závěr vyplývá také z úvahy, že většina nemocí z povolání uvedených v příloze č. 1 k vyhlášce č. 102/1964 Sb. je již svou povahou takového rázu, že nevznikají jinak než v pracovním procesu.

Je ovšem pravda, že některé nemoci uvedené v Seznamu nemocí z povolání mohou vzniknout i za jiných okolností a z jiného důvodu než účinkem škodlivin. Tak je tomu patrně i pokud jde o onemocnění kožní. Toto onemocnění může vzniknout i za jiných okolností (tedy i účinkem škodlivin, které se na pracovišti vůbec nevyskytují nebo s nimiž pracovník vůbec nepřichází do styku) nebo z jiného důvodu (příčina kožního onemocnění spočívá v něčem jiném než v účinku škodlivin). V takových případech není ovšem vyloučeno, aby bylo prokázáno, že ke vzniku kožního onemocnění nemohlo dojít účinkem škodlivin při práci v podniku, v němž jsou pracovníci vydáni tomuto nebezpečí.

V projednávané věci nelze na základě již uváděného posudku z 11. 2. 1971 dospět k závěru, že byla vyvrácena existence příčinné souvislosti mezi kožním onemocněním navrhovatele a výkonem jeho zaměstnání v n. p. P., které trvá nepřetržitě již od roku 1954, a že tedy nejsou splněny všechny podmínky uvedené pod č. 22 Seznamu nemocí z povolání. Je mimo pochybnost, že podnik, v němž navrhovatel v době vzniku částečné invalidity pracoval (v roce 1970, ale také již v roce 1959), je podnikem, v němž pracovníci jsou v zaměstnání vydáni nebezpečí kožního onemocnění účinkem chromu obsaženého v cementu. Stejně tak je mimo pochybnost, že navrhovatel byl uznán částečně invalidním pro chronický ekzém idového typu na obou rukách, když již před tím měl plísňový ekzém na nohách a jako chronický ekzematik se stal přecitlivělým na různé škodliviny, mimo jiné též na chrom v cementu; protože v poslední době došlo opět k exacerbaci ekzému, byl přerázen ze zdravotních důvodů na místo skladníka s podstatným poklesem výdělku a od 1. 1. 1970 byl mu znovu přiznán částečný invalidní důchod. Znalecký posudek nevyklučuje, že k exacerbaci chronického ekzému došlo účinkem chromu, který je obsažen v cementu, ba naopak považuje styk kůže s chromem obsaženým v cementu za jednu z nejčastějších příčin uvedeného onemocnění. Znalecký posudek má však za to, že existuje řada jiných činitelů kromě chromu, schopných vyvolávat při styku s kůží exacerbaci ekzému, a jiné mechanismy, které mohou vést ke zhoršení stávajícího ekzému, z čehož pak dovozuje možnost zhoršení uvedeného kožního onemocnění i tehdy, kdyby nemocný nepracoval s cementem; podle znaleckého posudku lze tedy jen těžko posoudit, která z několika různých příčin exacerbace chronického ekzému byla hlavní a která vedlejší příčinou, nebo zda práce s cementem byla příčinou jedinou.

Pouhá možnost existence dalších příčin exacerbace chronického ekzému vedle nejčastější příčiny styku s cementem nemůže však podle názoru odvolacího soudu vyvrátit nebo zpochybňovat skutkový závěr, že navrhovatel byl stížen kožní nemocí účinkem chromu obsaženého v cementu, a to jako pracovník podniku, kde pracovníci byli vystaveni nebezpečí onemocnění touto kožní nemocí. K tomuto skutkovému závěru by nebylo možno dospět pouze tehdy, kdyby znalecký posudek vyzněl jednoznačně buď pozitivně tak, že kožní onemocnění navrhovatelovo vzniklo účinkem určité škodliviny, která se v zaměstnání, v němž pracoval, vůbec nevyskytuje, takže pracovníci tohoto

podniku nejsou vystaveni nebezpečí onemocnění touto kožní nemocí, anebo kdyby tento posudek vyzněl negativně tak, že je vyloučeno, aby kožní onemocnění navrhovatelovo vzniklo účinkem těch škodlivin, s nimiž navrhovatel a ostatní pracovníci podniku přicházejí do styku, a že proto příčina vzniku jeho kožního onemocnění musí být v něčem jiném než v účasti na pracovním procesu v podniku. To ovšem ze znaleckého posudku v projednávané věci nevyplývá.

Na závěr je třeba poukázat ještě na skutečnosti vyplývající z lékařské dokumentace, kterou měly soudy obou stupňů k dispozici, že totiž příčinou částečné invalidity navrhovatele, jak byla zjištěna okresní posudkovou komisí sociálního zabezpečení v P. dne 16. 4. 1959, bylo rovněž kožní onemocnění, které vykazuje všechny znaky nemoci z povolání uvedené tehdy pod č. 19 přílohy k ustanovení § 16 odst. 3 zákona č. 55/1956 Sb. Tento nepříznivý zdravotní stav byl v podstatě zjištěn i při dalších zdravotních vyšetřeních navrhovatele ve dnech 17. 12. 1959, 18. 11. 1960, 20. 4. 1962, 20. 8. 1962 a 14. 9. 1962, kdy navrhovatel nebyl již uznán částečně invalidním pro nesplnění podmínky podstatného poklesu výdělku; tehdy okresní posudková komise uvedla, že navrhovatel nesplňuje ekonomickou podmínku, ale že po stránce zdravotní jde u něho nadále o chronický ekzém obou končetin, který je t. č. v klidu. Z tohoto hlediska nevznívá přesvědčivě posudek krajské posudkové komise sociálního zabezpečení v P. z 11. 2. 1971, pokud se v něm uvádí, že rozhodnutím okresní posudkové komise sociálního zabezpečení v P. ze 14. 9. 1962 byl navrhovateli odňat částečný invalidní důchod pro nesplnění jak podmínky zdravotní, tak podmínky ekonomické.

Všechny uvedené skutečnosti a okolnosti nasvědčující správnosti závěru, že navrhovatelovo kožní onemocnění vzniklo za podmínek uváděných pod č. 22 Seznamu nemocí z povolání (příloha č. 1 k vyhlášce č. 102/1964 Sb.), a že tedy jde o nemoc z povolání.

Dospěl proto odvolací soud k závěru, že navrhovatel splňuje podmínky pro zvýšení částečného invalidního důchodu z důvodu nemoci z povolání, když jeho kožní onemocnění vykazuje všechny znaky shora uvedené nemoci z povolání. Bylo proto rozhodnuto podle ustanovení § 220 odst. 2 o. s. ř.

1) úplné znění zákona se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 5/1972 Sb.